

združiti bajke, pravljice, pripovedke in legende, izvirne in prevedene, sicer nam že večinoma znane, nabrane iz raznih knjig in listov, pod skupnim zaglavjem, s stereotipnim vprašanjem: Zakaj? („Zakaj je Bog psa ustvaril?“; „Zakaj ima osel križ na hrbtu?“ itd.) Ta rekli smo originalni način združenja različnih pripovedk pod skupnim geslom nas spominja nekoliko — si parva licet componere magnis — na Ovidijeve „metamorfoze“. Nabrano gradivo je razvrstil g. Brezovnik tako-le: „Iz živalstva“. — „Iz rastlinstva“. — „Iz zgodovine“. — „Iz življenja svetnikov“. — „Razno“. — G. nabiratelju je bilo do tega, da spravi kar največ gradiva pod omenjeno geslo; tedaj je pač naravno, da se mu je vrnilo tu in tam nekoliko neznatnega, srednje moke blaga. Toda vobče moramo priznati, da smo našli veliko klenega zrna, in ker smemo pohvaliti knjižico tudi radi jezika, ki je dosti čeden (v malenkosti se ne spuščamo in jih tudi radi pregledamo), tedaj jo prav toplo priporočamo mladini in odraslim in zlasti tudi gg. učiteljem, ki najdejo v njej dosti primerne gradiva za šolske in domače naloge; saj so menda za-nje prečesto v zadregi, ko nedostaje dobrih slovenskih zbornikov te vrste. Knjižica je nastala, kakor pripoveduje g. nabiratelj sam v „predgovoru“, iz šolske prakse, iz „njegovih pripravljevalnih zvezkov“ in bo zopet hodila v prilog zlasti šoli in šolnikom.

A ravno zato, ker je g. Brezovnik sam šolnik in je ta knjižica vznikla na šolskih tleh, si mu usojamo dati z blagohotnim namenom dober svet. Kadar se pridnemu gospodu pisatelju zopet nabere kaj več sličnega lepega gradiva, naj se ne trudi za kakim novim originalnim geslom niti naj ne ponavlja v tej knjižici zastavljenega vprašanja; ampak imej še bolj v čislh šolske potrebe in nabiraj zlasti take bajke, pravljice, itd., ki bi se lahko porabile bodisi za šolsko ali domačo nalogo. Čitatelji nešolniki ne bodo nič manj radi čitali takih zbirk, šolniki pa bodo g. izdajatelju gotovo zelo hvaležni. Jezik bi moral biti potem seveda z ozirom na šolske namene še bolj vzoren; načela pa, po katerem bi se nanizavale tiste povestice, bi ne bilo treba družega, nego da bi napredovala zbirka od krajših in lažjih do vedno težjih in obsežnejših. Naj se mi ne ugovarja, da je to čisto formalno načelo, poleg katerega je neizogibna prevelika raznolikost in pestrost v osebinah; saj „*variatio delectat*“. Nasproti pa se tudi zabave željni čitatelj prav kmalu nasiti še tako lepih povestic, ako ga zbode pri vsaki isto vprašanje. Tedaj kličemo spretnemu in trudoljubivemu izdajatelju: „*Vivat sequens*“ po našem nasvetu. — Samo mimogrede naj omenimo „*lapsus calami*“ ali „*typographi*“, ki se je vrnil v predgovor: „*Utile cum dulcis*“.

Gluhonemi. Zgodovina in sedanja metoda njih vzgojevanja. Spisal Anton Rudež, učitelj v goriški gluhonemici, 25 slik. V Gorici 1894. Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. 341 str.

Ni stroke na obširnem pedagoškem polju, kjer bi bil napredek v našem stoletju tako viden in uspeh tako ogromen, nestrokovnjaku skoraj nerazumljiv, kakor je vzgojanje in pouk gluhonemih. Pač so se nahajale že v starem veku glavne poteze vseh važnih pedagoških in metodiških načel za polnočutne otroke, toda ne sluha ne duha ni bilo tedaj še o pravem pouku gluhonemih, ker naši prednjiki še pojma niso imeli o bistvu gluhonemosti. Slovensko razumništvo sicer že pozna glavne ideje tega pouka iz spisov prof. Koprivnika v „Popotniku“ in g. Hönigmanna v „Zvonu“, a takšne knjige, kakeršno nam je podal Rudež, smo dosedaj pogrešali v slovenskem slovstvu. Ako pomislimo, da se bliža čas, ko se že vendar ustanovi zavod za gluhoneme in slepe v Ljubljani, sme se reči, da ustreza ta knjiga dejanskim potrebam. Gosp. Rudež je razdelil svojo knjigo na dva dela: v zgodovinski, pri katerem je zgodovina goriškega zavoda za gluhoneme otroke morebiti preobširna, in v pedagoško-metodiški ali praktiški. Jedro knjige je po našem mnenju razlaganje tiste govorne metode, ker baš na te

metodi se sijajno kaže človeška bistrumnost in učiteljska spretnost, ki je dosegla, da se gluhonemi nauči jasno in razložno govoriti in tudi razumeti navadni govor drugih ne s sluhom, ampak z vidom. Tako izobražen gluhonemec ni več osamljen sredi človeške družbe, kakor doslej, odprti so mu skoraj vsi viri izobraženosti.

Rudeževa knjiga stoji na povsem znanstveni podlagi; uporablja vse najboljše in najnovejše vire in se sme tudi v tem oziru imenovati originalno delo, ker je prva slovenska knjiga, ki obrača na slovenski jezik splošna metodiška pravila o izvajanju glasov in priučevanju navadnega govora in sicer obširno in temeljito. Kedor se hoče teoretiški poučiti o pouku gluhonemih in njega metodi, ne bode pogršel v tej knjigi ničesar važnega. Knjiga je najprej namenjena učitelju in strokovnjaku, zanimala pa bode gotovo vsakega omikanca in prijatelja duševnega napredka. Z.

Dostavek. Tej laskavi oceni Rudeževih „Gluhonemih“ v stvarnem pogledu imamo še dostaviti, da je ta knjiga imenitna tudi v oblikovnem obziru, namreč glede jezika. Kajti g. Rudež se ni samo za stvar pobrigal, ampak tudi za to, da se nam temeljit pouk poda v kar najboljšem jeziku. V ta namen se je mnogo trudil in se zatekal tudi k samemu o. Škrabcu. Ker nam je bilo to znano in smo zajedno ovedeli iz izvesnih pol, da se je g. Rudež odločil imenovati zavod za gluhoneme — gluhonemico, napisali smo bili v podlistek „Slov. Naroda“ z dne 3. grudna lansk. l. nekaj „jezičarskega drobiža“ pod zaglavjem „Gluhonemica ali gluhonemnica“, kjer smo se odločili seveda za „gluhonemico“, zlasti oprti na svoj posluš in na premnoge novejše tvoritve, izražajoče kak prostor ali shrambo ali napravo. Temu člančiču je že nekaj odgovoril g. o. Škrabec v 1. številki letošnjega „Cvetja“, a „konec“ je obljubljen za prihodnjic. Kadar bomo imeli ves odgovor v rokah, izpregovorimo morda še kaj o „gluhonemici“, če ne v tem listu, pa kje drugod. Toliko pa lahko že sedaj rečemo, da nam dokazovanje g. o. Škrabca v zadnji številki „Cvetja“ ni omajalo našega prepričanja; saj se pa tudi še ni nič dotaknilo glavnega dokaza, ob katerem sloni moja trditev. Toda počakajmo, kaj prinese „konec“.

»Izvestja muzejskega društva za Kranjsko.« Koncem lanskega leta je izšel zadnji (šesti) sešitek, jednega najvrednejših izdanj na Slovenskem, kakor jo imenuje „Slovanski Svet“. Letnik je prinesel 13 daljših ali krajših razprav, prav mnogo malih zapiskov, dve podobi in na platnicah več registrov iz šmartinskega arhiva. Izmed večjih spisov se nam zde najzanimivejši: „Grobišče pri Sv. Luciji blizu Tolmina“ in „Regesti k domači zgodovini.“ V prvem je prof. Rutar na kratkem posnel rezultate Marchesettijevega razkopavanja ne le pri Sv. Luciji, nego sploh po gorenjesoški dolini in celo ob Nadiži pri Sv. Petru Slovenov. Ker se te starine primerjajo s podobnimi na Kranjskem in sploh po slovenskih deželah, dalje s starinami, izkopanimi po gorenji Italiji, srednji in severni Evropi, zato ima omenjeni spis veliko važnost za naše starinoslovce. Zanimiva je novost, da imenujejo arheologi sedaj „hallstadtsko“ dobo ilirsko, in da se po Bosni nahajajo slične izkopanine, kakor pri nas. Dr. Marchesetti je tudi dokazal, da se po naših deželah ne more govoriti niti o etruških izdelkih, niti o Keltih, pač pa o Galcih. V spisu se nekatere stvari brez potrebe ponavljajo. — Regeste je sestavil z neumorno pridnostjo in natančnostjo prof. dr. F. Kos v Gorici. Ti regesti obsezajo IX. stoletje (od 800. do 898.) in jih je lepo število 76. Pri tolmačenju krajevnih imen bi bilo morda tu pa tam še kaj opaziti, n. pr. da je stala Liburna pri Sv. Petru v lesu; mesto Tružnje je bržkone pravilnejše Trušnje; tega imena krajev je mnogo po Slovenskem. — Marljivi urednik A. Koblar je priobčil tudi v lanskem letniku svoje „Črtice iz furlanskih arhivov“, potem o „kapucinskih samostanih štajerske provincije“ in o „praznovanju oglejskih svetnikov v ljubljanski škofiji“. List je z vso vestnostjo urejen.